

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 77.713/1
van 30 juni 2025

over

regeringsamendementen bij het ontwerp van decreet ‘over de
lerenden en de organisatie in het onderwijs’

Op 5 mei 2025 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over regeringsamendementen bij het ontwerp van decreet ‘over de lerenden en de organisatie in het onderwijs’.

De amendementen zijn door de eerste kamer onderzocht op 10 juni 2025. De kamer was samengesteld uit Pierre LEFRANC, kamervoorzitter, Brecht STEEN en Tim CORTHAUT, staatsraden, Michel TISON, assessor, en Wim GEURTS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Barbara SPEYBROUCK, eerste auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 30 juni 2025.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN DE AMENDEMENTEN

2.1. De om advies voorgelegde regeringsamendementen beogen een aantal wijzigingen aan te brengen aan het ontwerp van decreet ‘over de lerenden en de organisatie in het onderwijs’, dat op 5 mei 2025 werd ingediend in het Vlaams Parlement.²

2.2. De amendementen nrs. 1 tot 3, 6 tot 8, en 13 tot 16 (deels) hebben betrekking op de aanpassing van de regeling betreffende het huisonderwijs met ingang van 1 september 2025.

De amendementen nrs. 1 en 6 wijzigen de artikelen 26*bis*/1 van het decreet basisonderwijs en 110/29 van de Codex Secundair Onderwijs. De verklaring van huisonderwijs met bijhorende informatie over het huisonderwijs wordt vervangen door een “verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs” waarin de plichten van de ouders bij het verstrekken of het laten verstrekken van huisonderwijs worden opgenomen. Er worden bijkomende elementen bepaald die in de verklaring moeten worden opgenomen. Naast het opnemen van bijkomende persoons- en contactgegevens, wordt de keuze van één centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) opgelegd en moet de wijze waarop de sociale participatie van de leerplichtige wordt nagestreefd, worden vermeld.

De amendementen nrs. 2 en 7 wijzigen de artikelen 26*bis*/2 van het decreet basisonderwijs en 110/30 van de Codex Secundair Onderwijs. Er wordt bepaald dat alleen het gekozen CLB bevoegd is te beslissen over een vrijstelling van de examencommissie.

De amendementen nrs. 3 en 8 wijzigen de artikelen 26*ter* van het decreet basisonderwijs en 110/31 van de Codex Secundair Onderwijs. Als bijkomende voorwaarden voor het hervatten van huisonderwijs wordt opgelegd dat de leerling voorafgaand aan de hervatting minimaal een volledig semester na het semester waarin het huisonderwijs is stopgezet, ingeschreven moet blijven en de aanwezigheid in die school voldoende moet zijn. Voorts wordt bepaald wanneer de ouders een aanvraag tot hervatting van huisonderwijs kunnen indienen. Tot slot wordt een verplichte inschrijving opgelegd wanneer ouders weigeren om de leerplichtige te laten deelnemen aan de systematische contacten met het CLB. Ook wordt nog een delegatie verleend aan de Vlaamse Regering om de medewerkingsplicht van de ouders nader te bepalen.

De amendementen nrs. 13 tot 15 nemen in de ‘Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs’ van 28 oktober 2016 (hierna: de Codificatie) een regeling op voor de verwerking en

¹ Aangezien het om amendementen op een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

² *Parl.St.* VI.Parl. 2024-25, nr. 312/1.

de uitwisseling van persoonsgegevens in het kader van huisonderwijs door het Agentschap voor Onderwijsdiensten (hierna: AGODI) en de onderwijsinspectie.

Amendement nr. 16 wijzigd artikel 6, § 4, van het decreet van 27 april 2018 ‘betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding’. De verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs wordt er eveneens opgenomen en de keuze voor één CLB wordt bepaald. Daarnaast wordt het doorgeven van persoons- en contactgegevens geregeld tussen AGODI en het gekozen CLB, alsook de melding “verhoogde waakzaamheid” door het CLB aan AGODI en de onderwijsinspectie.

Amendement nr. 16 voegt in hetzelfde decreet daarnaast nog een nieuwe bepaling in die onder meer betrekking heeft op de overdracht van het multidisciplinair dossier tussen centra voor leerlingenbegeleiding bij de overstap van het reguliere onderwijs naar huisonderwijs en omgekeerd, en de mogelijkheid van verzet daartegen.

2.3. De overige amendementen betreffen diverse aangelegenheden.

2.3.1. Amendement nr. 4 wijzigd artikel 2 van het decreet van 9 december 2005 ‘betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs’ waardoor de leersteuncentra en onderwijsinternaten onder het toepassingsgebied komen.

2.3.2. Amendement nr. 5 heft retroactief op 1 maart 2025 de regeling over de ondersteuning voor projecten van gecombineerd onderwijs in het decreet van 15 juni 2007 ‘betreffende het volwassenenonderwijs’ op.

2.3.3. Amendement nr. 9 wijzigd artikel 175 van de Codex Secundair Onderwijs waardoor vanaf 1 september 2026 een nieuwe school niet in meer in aanmerking komt voor financiering en subsidiëring wanneer de toepasbare rationalisatienorm wordt bereikt en er zich een gelijktijdige daling voordoet van de schoolbevolking in andere scholen van hetzelfde schoolbestuur gelegen in dezelfde of aangrenzende gemeente als de gemeente van de vestigingsplaats van de nieuwe school.

2.3.4. Amendement nr. 10 voegt artikel 357/52/1 in de Codex Secundair Onderwijs in. Net zoals voor de duale structuuronderdelen reeds is geregeld, wordt het met ingang van 1 september 2025 voor aanbieders van aanloopstructuren mogelijk uren-leraar over te dragen naar andere aanbieders of een Centrum voor Volwassenenonderwijs.

2.3.5. De amendementen nrs. 11 en 12 breiden de onderwijsbevoegdheid van de KULeuven en de Universiteit Hasselt uit vanaf het academiejaar 2025-2026.

2.3.6. Amendement nr. 16 regelt onder meer de overdracht van het multidisciplinair dossier tussen Centra voor leerlingenbegeleiding bij schoolverandering en de mogelijkheid van verzet daartegen.

2.3.7. Tot slot stelt amendement nr. 17 de inwerkingtreding uit van het decreet van 17 mei 2024 ‘over het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen’ tot 1 september 2026.

BEPERKING VAN HET ONDERZOEK

3. De afdeling Wetgeving heeft op 7 april 2025 advies 77.540/1 uitgebracht over het voorontwerp van decreet ‘over de lerenden en de organisatie in het onderwijs’. De daarin opgenomen bepalingen die, zowel in het decreet basisonderwijs als de Codex Secundair Onderwijs, de categorie van scholen waarvoor bepaalde verplichtingen inzake huisonderwijs niet gelden, uitbreidt met geaccrediteerde Europese scholen (artikelen 4 tot 6 en 23 tot 25) worden door de amendementen nrs. 1, 2, 3, 6, 7 en 8 hernomen (ontworpen artikelen 5, 10°, 6, 1°, 7, 2°, 24, 10°, 25, 1° en 26, 2°, van het ontwerp van decreet).

De Raad van State verleent, behoudens in geval van wijziging van de juridische context, in de regel geen nieuw advies over bepalingen die reeds eerder zijn onderzocht of die zijn gewijzigd ten gevolge van in eerdere adviezen gemaakte opmerkingen. Met betrekking tot die bepalingen wordt verwezen naar dat advies. Enkel de nieuw ontworpen artikelen worden onderzocht.

VORMVEREISTEN

4.1. Uit de bij de adviesaanvraag gevoegde notificatie van de Ministerraad van 2 mei 2025 blijkt dat over de amendementen die betrekking hebben op de verwerking van persoonsgegevens het advies moet worden ingewonnen van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC). De gemachtigde heeft het advies van de VTC, dat op 3 juni 2025 werd uitgebracht, in de loop van adviesprocedure overgemaakt.

4.2. Uit de bij de adviesaanvraag gevoegde stukken blijkt niet dat de ontworpen amendementen voor advies werden of zullen worden voorgelegd aan de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) en de Sociaal Economische Raad voor Vlaanderen (SERV), noch dat erover syndicale onderhandelingen werden georganiseerd, noch dat een Jeugd- en Kindeffectenrapport (JoKeR)³ werd opgesteld. Dit werd ook bevestigd door de gemachtigde.⁴

Ook al voorzien de decretale en wettelijke regelingen met betrekking tot het raadplegen van de betrokken adviesorganen, het organiseren van syndicale onderhandelingen en het opstellen van een JoKeR enkel in een verplichting om advies in te winnen, te onderhandelen, of een effectenrapport op te stellen voor respectievelijk voorontwerpen en ontwerpen van decreet die worden ingediend bij het Vlaams Parlement, dat neemt niet weg dat die verplichtingen zouden worden uitgehold indien substantiële onderdelen, zoals in dit geval, later bij amendement zouden worden toegevoegd zonder dat die om advies worden voorgelegd, zonder dat erover onderhandeld wordt of zonder dat de effecten worden nagegaan van de voorgenomen beslissing.

³ In elk geval hebben de bepalingen inzake huisonderwijs een weerslag op leerplichtigen jonger dan 25 jaar.

⁴ De gemachtigde verklaarde dat de ontworpen amendementen enkel informeel werden toegelicht aan de sociale partners in de bevoegde comités.

Met het oog op het tot stand brengen van een goede regelgeving is het derhalve raadzaam dat de amendementen alsnog aan de bovengenoemde vormvereisten zouden voldoen.

ALGEMENE OPMERKINGEN

A. Vrijheid van onderwijs

5.1. De ontworpen artikelen 26*bis*/1, § 1, tweede lid, 6°/1, van het decreet basisonderwijs (amendement nr. 1) en 110/229, § 1, tweede lid, 6°/1, van de Codex Secundair Onderwijs (amendement nr. 6) leggen aan de ouders de verplichting op in de verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs aan te geven hoe de sociale participatie van de leerplichtige wordt nagestreefd.

Uit de ontworpen artikelen 26*ter*, § 3, tweede lid, van het decreet basisonderwijs (amendement nr. 3) en 110/31, § 3, tweede lid, van de Codex Secundair Onderwijs (amendement nr. 8) volgt dat de hervatting van het huisonderwijs nadat als sanctie een verplichte inschrijving in het reguliere onderwijs werd opgelegd, uitsluitend kan als aan enkele bijkomende voorwaarden wordt voldaan, namelijk dat de leerling in het reguliere onderwijs bleef ingeschreven “minimaal tot het einde van het semester volgend op het semester waarin het huisonderwijs werd stopgezet” en dat de leerling tijdens die periode voldoende aanwezig was.

In de ontworpen artikelen 26*ter*, § 4, van het decreet basisonderwijs (amendement nr. 3) en 110/31, § 4, van de Codex Secundair Onderwijs (amendement nr. 8) wordt een bijkomende verplichting tot inschrijving in het reguliere onderwijs opgelegd, namelijk wanneer de ouders weigeren om de leerplichtige te laten deelnemen aan de systematische contacten met het CLB. Bovendien wordt bepaald dat de hervatting van het huisonderwijs uitsluitend kan als deze systematische contacten zijn uitgevoerd. In het ontworpen artikel 69/4 van het decreet van 27 april 2018 (amendement nr. 16) wordt daartoe aan ouders en leerplichtigen opgelegd om één CLB te kiezen dat instaat voor alle taken die een CLB kan opnemen voor leerlingen die voor huisonderwijs hebben gekozen.

Aangezien deze bepalingen een verdere inperking van de vrijheid van onderwijs van de betrokken ouders inhouden, rijst de vraag of deze bepalingen in overeenstemming zijn met artikel 24, § 1, van de Grondwet.

5.2.1. Het Grondwettelijk Hof heeft reeds een aantal contouren van de vrijheid van onderwijs in het kader van het huisonderwijs geschetst.

De door artikel 24, § 1, van de Grondwet gewaarborgde onderwijsvrijheid garandeert het recht tot oprichting van scholen die al dan niet zijn geënt op een bepaalde confessionele of niet-confessionele levensbeschouwing. Zij impliceert voor privépersonen eveneens de mogelijkheid om – zonder voorafgaande toestemming en onder voorbehoud van de inachtneming van de fundamentele rechten en vrijheden – naar eigen inzicht onderwijs in te richten

en te laten verstrekken, zowel naar de vorm als naar de inhoud, bijvoorbeeld door scholen op te richten die hun eigenheid vinden in bepaalde pedagogische of onderwijskundige opvattingen.⁵

Hoewel de vrijheid van onderwijs de keuzevrijheid van de ouders op het vlak van de vorm van het onderwijs omvat, en met name de keuze voor huisonderwijs dat door de ouders wordt verstrekt, of voor collectief huisonderwijs dat wordt verstrekt in een inrichting die niet erkend, noch gefinancierd, noch gesubsidieerd is in de zin van het decreet basisonderwijs en de Codex Secundair Onderwijs, moet die keuzevrijheid van de ouders evenwel in die zin worden geïnterpreteerd dat zij rekening houdt met, enerzijds, het hogere belang van het kind en zijn grondrecht op onderwijs en, anderzijds, de naleving van de leerplicht.⁶

Artikel 24, § 3, van de Grondwet waarborgt het recht van iedereen om onderwijs te krijgen “met eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden”, terwijl artikel 24, § 4, van de Grondwet herinnert aan het beginsel van gelijkheid tussen alle leerlingen en studenten.⁷

Het recht op onderwijs van het kind kan bijgevolg de keuzevrijheid van de ouders en de vrijheid van de leerkrachten op het vlak van het onderwijs dat zij wensen te verstrekken aan het aan de leerplicht onderworpen kind beperken.⁸ Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens is aldus van oordeel dat, wanneer de rechten van de ouders, in plaats van het recht van het kind op onderwijs te versterken, met dat recht in conflict komen, de belangen van het kind primeren.⁹

Hoewel ook door middel van huisonderwijs kan worden voldaan aan de leerplicht, kan de keuze voor die onderwijsvorm er evenwel niet toe leiden dat de ouders ervan zouden worden vrijgesteld voor hun kinderen de leerplicht in acht te nemen – waarvan de niet-naleving overigens strafrechtelijk wordt bestraft – of dat zij het recht op onderwijs van hun kinderen zouden schenden. De noodzaak om te waken over de naleving van de leerplicht kan de gemeenschappen aldus ertoe brengen controlemechanismen in te voeren die het mogelijk maken na te gaan dat alle kinderen daadwerkelijk onderwijs krijgen waardoor aan de leerplicht wordt voldaan, teneinde hun recht op onderwijs te waarborgen.¹⁰

Er dient derhalve te worden nagegaan of de ontworpen maatregelen afbreuk doen aan de pedagogische vrijheid die is vervat in de vrijheid van onderwijs zoals gewaarborgd bij artikel 24, § 1, van de Grondwet, en of die maatregelen onevenredig zijn, door verder te gaan dan

⁵ GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.16.1; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.5.1; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.10.1 en GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.13.1.

⁶ GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.16.2; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.5.2; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.10.2 en GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.13.2.

⁷ GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.17.1; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.6.1; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.11.1 en GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.14.1.

⁸ GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.17.2; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.6.2; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.11.2 en GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.14.2.

⁹ GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.17.2; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.6.2; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.11.2 en GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.14.2. Zie o.m. ook EHRM 11 september 2006, Fritz Konrad en anderen t. Duitsland; EHRM 13 september 2011, Willi, Anna en David Dojan en anderen t. Duitsland.

¹⁰ GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.18.2; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.7.2; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.12.2 en GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.15.2.

noodzakelijk is voor het bereiken van de nagestreefde doelstellingen van algemeen belang, namelijk het waarborgen van de kwaliteit en de gelijkwaardigheid van het onderwijs.¹¹

5.2.2. Hoewel de vrijheid van onderwijs, bedoeld in artikel 24, § 1, van de Grondwet, het recht inhoudt om, zonder verwijzing naar een bepaalde confessionele of niet-confessionele levensopvatting, onderwijs in te richten of aan te bieden waarvan het specifieke karakter is gesitueerd in de bijzondere pedagogische of opvoedkundige opvattingen, belet zij evenwel niet dat de bevoegde wetgever, teneinde de kwaliteit en de gelijkwaardigheid van het verplichte onderwijs te verzekeren, maatregelen neemt die op algemene wijze van toepassing zijn, los van de specificiteit van het verstrekte onderwijs.¹²

Wat betreft de onderwijsinstellingen die ervoor kiezen geen beroep te doen op overheidssubsidiëring, ofschoon de overheid vermag toe te zien op de kwaliteit van het verstrekte onderwijs, vermag dat toezicht niet zo ver te gaan de inachtneming te eisen van de ontwikkelingsdoeleinden, eindtermen of basisvaardigheden.¹³

Rekening houdend, bijgevolg, met de specifieke kenmerken van het huisonderwijs¹⁴ en van de vrijheid van onderwijs, moet de beoordeling van het “gelijkwaardige” karakter van het studieniveau rekening houden met de pedagogische methoden, alsook met de ideologische, filosofische of religieuze opvattingen van de ouders of van de leerkrachten, op voorwaarde dat die methodes en opvattingen niet indruisen tegen het recht van het kind op onderwijs met naleving van de fundamentele vrijheden en rechten en geen afbreuk doen aan de kwaliteit van het onderwijs, noch aan het te bereiken studieniveau.¹⁵

5.3.1. Het opleggen van de verplichting aan de ouders om in de verklaring van rechten en plichten in het huisonderwijs aan te geven hoe de sociale participatie van de leerplichtige wordt nagestreefd, wordt in de verantwoording van amendement nr. 1 als volgt verantwoord:

“De maatregel van het toevoegen van een bijkomend criterium, het nastreven van sociale participatie van de leerplichtige vormt in de eerste plaats een concretisering van de verplichting van de ouder om onderwijs te verstrekken die gericht is op de ontplooiing van de volledige persoonlijkheid en de talenten van het kind en op de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassen en die het respect voor de grondrechten van de mens en voor de culturele waarden van het kind zelf en van anderen bevordert. We verwachten dat sociale participatie nagestreefd wordt, maar laten de vrijheid aan de ouders om daar zelf meer concreet invulling aan te geven afhankelijk van de noden van het kind. Voor een kind

¹¹ GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.18.3; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.7.3; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.12.3 en GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.15.3.

¹² GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.23.1.1; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.10.1.1; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.13 en GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.16.

¹³ GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.23.1.2; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.10.1.2; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.13 en GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.16.

¹⁴ Het Grondwettelijk Hof stipte reeds aan dat de eigen kenmerken van het huisonderwijs en het reguliere onderwijs, redelijkerwijze verantwoorden dat niet alle aspecten van beide systemen – inzonderheid wat het kwaliteitstoezicht op het verstrekte onderwijs betreft – op identieke wijze zouden worden geregeld (GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.24.2). Een verschil in behandeling die uit die eigen kenmerken voortvloeit is dus aanvaardbaar.

¹⁵ GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.23.4; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.10.4; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.14.3 en GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.17.3.

met een zware vorm van autisme zal dit bijvoorbeeld op een andere manier ingevuld worden als voor een kind die veel verschillende activiteiten volgt.

Onderwijs heeft niet alleen kennisoverdracht als doel, maar ook het voorbereiden van leerlingen op een leven als lid van de maatschappij en de integratie van leerlingen in die maatschappij (EHRM 11 september 2006 Fritz Konrad en anderen t. Duitsland). Sociale participatie maakt dus noodzakelijk deel uit van het onderwijs dat een kind voorbereidt op een actief leven als volwassene in de maatschappij. In de mate dat het nastreven van sociale participatie al een inperking vormt van de vrijheid van onderwijs en geen loutere concretisering van bestaande verplichtingen is die inperking verantwoordt in het licht van de fundamentele doelstellingen van onderwijs.”

Hoewel niet volledig duidelijk is of de sociale participatie moet worden nagestreefd binnen¹⁶ of buiten de onderwijsactiviteiten, moet worden vastgesteld dat de doelstelling om het kind te laten participeren in de maatschappij en sociale relaties aan te gaan, ter voorbereiding op zijn latere leven, door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens reeds herhaaldelijk werd beoordeeld als een doelstelling die in het belang van het kind is.¹⁷ Doordat de ouders enkel moeten verklaren op welke wijze sociale participatie wordt nagestreefd, en er geen inhoudelijke voorwaarden worden bepaald¹⁸ waaraan die sociale participatie moet voldoen, wordt geen dwingende verplichting aan de ouders opgelegd met betrekking tot de inhoud en de kwaliteit van het verstrekte huisonderwijs. In die zin lijkt de inmenging in de vrijheid van onderwijs geen onevenredige gevolgen te hebben. In de uitvoering en toepassing van de bepaling zullen de Vlaamse Regering,¹⁹ de onderwijsinspectie en AGODI er evenwel dienen over te waken dat ouders niet verplicht worden om hun godsdienstige of filosofische overtuiging kenbaar te maken,²⁰ of andere aspecten van hun privéleven mee te delen, waardoor op onevenredige wijze wordt geraakt aan het recht op de bescherming van het privéleven.²¹

5.3.2. Het opleggen van een minimumperiode dat de leerplichtige moet zijn ingeschreven en aanwezig zijn in een school die is erkend, gefinancierd of gesubsidieerd dan wel in één van de andere scholen waar dit decretaal is toegelaten, vooraleer het huisonderwijs kan worden hervat, wordt in de verantwoording van amendement nr. 3 als volgt gemotiveerd:

“Punt 3 regelt dat een leerling tot het einde van het semester volgend op het semester waarin het huisonderwijs werd stopgezet ingeschreven moet zijn in een school en

¹⁶ In de verantwoording bij het amendement wordt immers gesteld dat het nastreven van sociale participatie “een concretisering [vormt] van de verplichting van de ouders *om onderwijs te verstrekken* die gericht is op de ontplooiing van de volledige persoonlijkheid en talenten van het kind” en dat sociale participatie “noodzakelijk *deel uit[maakt] van het onderwijs* dat een kind voorbereidt op een actief leven als volwassene”.

¹⁷ Zie o.m. EHRM 11 september 2006, Konrad e.a. t. Duitsland; EHRM 19 januari 2019, Wunderlich t. Duitsland.

¹⁸ Uit de eigen, specifieke aard van het huisonderwijs lijkt sociale participatie als doelstelling voor kinderen die huisonderwijs volgen niet op dezelfde wijze te kunnen worden gerealiseerd of nagestreefd als voor kinderen die reguliere onderwijs volgen. Op dat punt lijken de kinderen moeilijk gelijk te kunnen worden behandeld.

¹⁹ Bij het vastleggen van de criteria op basis waarvan de controle op het huisonderwijs gebeurt, overeenkomstig artikel 26ter, § 1, van het decreet basisonderwijs en artikel 110/31, § 1, van de Codex Secundair Onderwijs.

²⁰ Vgl., weliswaar in de context van de vrijstelling van godsdienstonderwijs, EHRM 9 oktober 2007 Hasan en Eylem Zengin t. Turkije, § 73 en EHRM 16 september 2014, Mansur Yalçın en anderen t. Turkije, §§ 76-77).

²¹ Voor zover ouders aldus verplicht zijn om aan de overheid inzage te verlenen in de activiteiten die zij en hun kinderen buiten het onderwijs ondernemen, worden die ouders verschillend behandeld ten aanzien van ouders van kinderen in het reguliere onderwijs. Voor dit verschil in behandeling dient een afdoende verantwoording voorhanden te zijn.

daadwerkelijk naar school moet gaan vooraleer de ouders een aanvraag tot hervatting van huisonderwijs kunnen indienen. Het is in het grootste belang van de onderwijsloopbaan en de studiebekrachtiging van de leerling dat een leerling minstens een volledig semester, in de regel met de bijhorende evaluaties, in een school blijft. Op deze wijze kan de inspectie ook beschikken over meer (objectieve) gegevens bij de beoordeling van een eventuele hervatting van het huisonderwijs.

Ouders kunnen wel vanaf twee maanden voorafgaand aan het einde van het semester waar de leerling ingeschreven moest zijn, hun aanvraag tot hervatting van het huisonderwijs indienen en dit met het oog op het volgend semester. Zo garanderen we dat de aanvraag tijdig behandeld is voor de start van het volgende semester.

(...)

D[i]e (...) maatregel, de ‘verplichting om minimaal tot het semester volgend op het semester waarin het huisonderwijs werd stopgezet in een erkende school effectief onderwijs te volgen vooraleer een aanvraag tot hervatting van huisonderwijs kan worden ingediend’ is een noodzakelijk maatregel om het recht op onderwijs te kunnen garanderen. De controles van de onderwijsinspectie, hebben immers aangetoond dat het recht op onderwijs van het kind niet gerespecteerd wordt.

Om te garanderen dat het recht op onderwijs van de leerling effectief gevrijwaard wordt, wordt een minimumtermijn bepaald. Die problemen met de kwaliteit van het huisonderwijs kunnen niet in een dag of een week opgelost zijn. Verder zorgt die termijn er ook voor dat misbruik van de aanvraag tot hervatting tegengegaan wordt. Sommige ouders dienen onmiddellijk de dag of de week na de tweede negatieve controle/de weigering van de controle al een aanvraag tot hervatting in, zonder hun kind ooit maar in te schrijven in een school. De termijn is ook beperkt. Er is dus geen onevenredige inperking van de vrijheid.”

In het verleden heeft het Grondwettelijk Hof geoordeeld dat het “niet onredelijk, noch onevenredig” is om, na een geschikte procedure de verplichting op te leggen dat, in de hypothese van twee opeenvolgende vastgestelde lacunes in het studieniveau van het kind dat huisonderwijs volgt, het kind wordt ingeschreven in een ingerichte, gesubsidieerde of bij een andere bij decreet toegelaten onderwijsinstelling.²²

Te dezen wordt de periode waarin de leerplichtige in het reguliere onderwijs moet worden ingeschreven gevoelig verlengd. Ook een dergelijke verlenging moet steunen op een wettig doel en geen onevenredige gevolgen met zich mee brengen.

Het opleggen van een minimumtermijn van een volledig semester van inschrijving om zo het studieniveau van het kind, waarvoor is vastgesteld dat het gebrekkig huisonderwijs genoot, te kunnen beoordelen, heeft als doelstelling het waarborgen van de kwaliteit en de gelijkwaardigheid van het onderwijs.²³ De maatregel die daarop is gericht, is in het belang van het kind. De maatregel is ook bedoeld om misbruik van de aanvraag tot hervatting tegen te gaan. Die doelstellingen zijn wettig.

²² GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.27.2; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.14.2.

²³ GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.15.1.

Volgens de verantwoording bij het amendement vormt de maatregel geen onevenredige beperking van de onderwijsvrijheid omdat er een “minimumtermijn” wordt bepaald die “beperkt” is. Toch zou de verplichting in bepaalde gevallen tot een onevenredige beperking van de onderwijsvrijheid kunnen leiden, in het licht van de doelstellingen die met de ontworpen bepaling worden nagestreefd. Dat kan met name het geval zijn wanneer de onderwijsinspectie heel vroeg in een semester vaststelt dat de controle van de onderwijsinspectie niet wordt aanvaard of dat het huisonderwijs ook bij een tweede opeenvolgende controle niet voldoet aan de doelstellingen van het huisonderwijs. In dat geval zal de betrokken leerplichtige bijna twee volledige semesters in het reguliere onderwijs moeten worden ingeschreven, ook al zouden de ouders (of lesgevers) reeds ruim daarvoor de nodige maatregelen hebben genomen om de kwaliteit van het door hen verstrekte onderwijs in orde te brengen en heeft de onderwijsinstelling ruim de tijd gehad om de leerplichtig te evalueren.

Het nastreven van het wettig doel om het bereikte onderwijsniveau te controleren, om de ouders en lesgevers voldoende tijd te verlenen om de kwaliteit van het huisonderwijs te verhogen en om misbruik van de heraanvraag voor huisonderwijs te bestrijden, lijkt moeilijk te kunnen verantwoorden dat de periode van inschrijving in het reguliere onderwijs (veel) langer duurt dan nodig is om die doelstellingen te bereiken. Gelet op de impact van de verplichte inschrijving op de leerplichtigen en op de thuissituatie van de betrokken leerplichtige, lijkt een dergelijke maatregel ook onevenredige gevolgen te kunnen hebben voor bepaalde ouders, lesgevers en leerplichtigen.

De ontworpen maatregel leidt bovendien mogelijk ook tot een verschillende behandeling van leerplichtigen, naargelang het tijdstip waarop de leerplichtige verplicht wordt ingeschreven in het reguliere onderwijs. Hoewel in de verantwoording van amendement nr. 3 sprake is van een “minimumtermijn” die “beperkt is”, is de minimumtermijn voor elke leerling verschillend, naargelang het tijdstip waarop de onderwijsinspectie heeft vastgesteld dat moet worden overgegaan tot een verplichte inschrijving in het reguliere onderwijs. Naargelang dit tijdstip kan de termijn overigens aanzienlijk verschillen. Wanneer de verplichte inschrijving gebeurt vroeg in een semester, zal de periode waarin de leerplichtige verplicht wordt ingeschreven langer, mogelijk bijna dubbel zo lang zijn, vergeleken met het geval waarin de leerling laat op het semester verplicht wordt ingeschreven. Aangezien bovendien de duur van een semester in het leerplichtonderwijs niet precies is bepaald in de onderwijsregelgeving en onderwijsinstelling ter zake over autonomie beschikken, valt niet uit te sluiten dat de duur van de verplichte inschrijving kan verschillen naargelang het semester of de school waarin leerplichtige verplicht wordt ingeschreven.

Tenzij de stellers van de ontworpen amendementen alsnog kunnen verantwoorden waarom dit verschil in behandeling, gelet op de door die maatregel nagestreefde doelstelling gerechtvaardigd is en niet leidt tot onevenredige gevolgen, kunnen de ontworpen artikelen 26*ter*, § 3, tweede lid, van het decreet basisonderwijs (amendement nr. 3) en 110/31, § 3, tweede lid, van de Codex Secundair Onderwijs (amendement nr. 8) in hun huidige vorm geen doorgang vinden.

5.3.3. In de verantwoording bij amendement nr. 3 wordt de verplichte inschrijving van de leerplichtige in het reguliere onderwijs als sanctie voor de weigering om de leerplichtige te laten

deelnemen aan de verplichte²⁴ systematische contacten²⁵ met het gekozen centrum voor leerlingenbegeleiding als volgt verantwoord:

“Punt 5 regelt dat leerlingen geen huisonderwijs meer mogen volgen als de ouders weigeren om hun kind deel te laten nemen aan systematische contacten van het CLB. Ze moeten zich inschrijven in een school. Pas als de ouders het systematisch contact hebben laten uitvoeren, mogen ze weer huisonderwijs volgen.

(...)

D[i]e (...) maatregel, ‘de verplichting om in te schrijven in een school als ouders de verplichting om hun kind te laten deelnemen aan de systematische contacten niet nakomen’ is een noodzakelijke maatregel om de gezondheid van het kind te garanderen. De systematische contacten zijn noodzakelijk om de gezondheid van het kind te kunnen opvolgen en dus tijdig problemen te signaleren. Ouders kunnen zich bovendien verzetten tegen de uitvoering van een systematisch contact door een bepaalde medewerker van het centrum. In dat geval kan het systematisch contact worden uitgevoerd door een beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg buiten het centrum (art. 8 BVR van 1 juni 2018 tot operationalisering van de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding).

Bij leerlingen die huisonderwijs volgen, valt de (sociale) controle van de school bovendien weg waardoor er een groter risico is dat signalen veel minder snel zullen worden opgepikt. Als ouders dan nog eens de systematische contacten weigeren, is er een zeer groot risico dat de gezondheid van het kind in het gedrang komt. Bovendien is het niet mogelijk om leerlingen *manu militari* te verplichten om deel te nemen aan die systematische contacten. Bijgevolg is het dus noodzakelijk en proportioneel dat die kinderen zich dan moeten inschrijven in een school. Alleen zo kan de sociale controle gegarandeerd worden.”

Zoals reeds aangestipt, heeft het Grondwettelijk Hof geoordeeld dat het “niet onredelijk, noch onevenredig” is om, na een geschikte procedure die tweemaal opeenvolgend vaststelt dat het studieniveau lacunes vertoont, op te leggen dat het kind verplicht wordt ingeschreven in een ingerichte, gesubsidieerde of een andere bij decreet toegelaten onderwijsinstelling.²⁶ Evenzo oordeelde het Grondwettelijk Hof dat het “niet onredelijk” is te oordelen dat het niet-slagen bij de examencommissie van een leerplichtige die huisonderwijs krijgt, op lacunes wijst in het onderwijs dat hem wordt verstrekt, zodat het in overeenstemming is met zowel het doel dat erin bestaat het recht van iedere leerplichtige op onderwijs te waarborgen, als het belang van de betrokken leerplichtige te voorzien in een verandering van onderwijstype door

²⁴ Artikel 6, § 4, derde lid, van hetzelfde decreet bepaalt nu reeds dat leerplichtigen die huisonderwijs volgen verplicht zijn deel te nemen aan de systematische contacten die een CLB organiseert. Zij of hun ouders kunnen zich wel verzetten tegen een systematisch contact met een bepaalde medewerker van het CLB in kwestie. In het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 2018 ‘tot operationalisering van de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding’ wordt per leeftijdscategorie bepaald wat het systematisch contact omvat alsook de verzetsprocedure.

²⁵ Artikel 2, 20°, van het decreet van 27 april 2018 ‘betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding’ verstaat onder “systematisch contact”: “een periodiek contact waarop de leerling en het centrum in persoon samenzitten en er een uniform aanbod voor populaties of doelgroepen wordt voorzien ter uitvoering van het begeleidingsdomein preventieve gezondheidszorg”. Het beleidsdomein preventieve gezondheidszorg heeft “tot doel de gezondheid, groei en ontwikkeling van leerlingen te bevorderen en te beschermen, het groei- en ontwikkelingsproces op te volgen en tijdig risicofactoren, signalen, symptomen van gezondheids- en ontwikkelproblemen te detecteren.”

²⁶ GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.27.2; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.14.2.

zijn verplichte inschrijving in een onderwijsinrichting van het reguliere onderwijs of een vormingscentrum. In beide gevallen van verplichte inschrijving preciseerde het Grondwettelijk Hof nog dat door de verplichte inschrijving de keuzevrijheid van de ouders ten aanzien van het onderwijs dat zij aan hun kind willen verstrekken, aldus slechts wordt beperkt in zoverre hun keuze leidt tot een onderwijs dat gebrekkig is gebleken, hetgeen indruist tegen het recht op onderwijs van het kind.²⁷

Te dezen is de verplichte inschrijving evenwel niet het gevolg van de vaststelling dat de kwaliteit van het verstrekte huisonderwijs onvoldoende is. Evenmin wordt de maatregel opgelegd met als doel de kwaliteit van het huisonderwijs te verhogen of om het recht op onderwijs van de leerplichtige te waarborgen. De maatregel wordt daarentegen opgelegd om de gezondheid van de leerplichtige beter te kunnen opvolgen, met andere woorden om zijn recht op ‘bescherming van de gezondheid’ bedoeld in artikel 23 van de Grondwet te waarborgen.

De bescherming van de gezondheid is voor de overheid een positieve verplichting. Wanneer die positieve verplichting in conflict komt met een ander grondrecht, zoals in dit geval vrijheid van onderwijs, heeft dit recht, ook al is de maatregel in het belang van het kind, niet automatisch voorrang op het grondrecht van de ouders, zoals in de verantwoording bij het amendement lijkt te worden voorgehouden, maar moet die positieve verplichting worden afgewogen tegen het andere grondrecht. Er moet dus evengoed worden nagegaan of de inperking van de vrijheid van onderwijs van de ouders en het recht op onderwijs van de leerplichtige noodzakelijk is en niet onevenredig.²⁸ Weliswaar zal de maatregel ertoe leiden dat de leerplichtige zich, althans tijdelijk, niet meer kan onttrekken aan de systematische contacten met het CLB, waardoor het doel van de stellers van de amendementen lijkt te worden bereikt. Er wordt evenwel niet aangetoond dat het onontbeerlijk is om verregaand in de onderwijsloopbaan van de leerplichtig in te grijpen om de gezondheidsdoelstelling te bereiken en dat de verplichting voor de ouders om hun kind te laten deelnemen aan de periodieke systematische contacten niet op een wijze kan worden afgedwongen zonder dat aan de vrijheid van onderwijs en het recht op onderwijs van het kind zelf hoeft te worden geraakt, bijvoorbeeld door het opleggen van een boete of dwangsom. Aangezien de systematische contacten slechts op vijf tijdstippen tijdens de schoolloopbaan worden uitgevoerd,²⁹ is er bovendien geen enkele garantie dat de verplichte inschrijving in een school van het reguliere onderwijs er concreet toe zal leiden dat de leerplichtige in die betrokken school op relatief korte termijn kan deelnemen aan een systematisch contact. Het is dus niet uitgesloten dat de leerplichtige na een verplichte inschrijving pas na verschillende maanden of jaren weer kan terugkeren naar huisonderwijs³⁰. De ontworpen bepaling waarborgt dus niet dat de aantasting van

²⁷ GwH 9 juli 2009, nr. 107/2009, B.27.2; GwH 29 oktober 2009, nr. 168/2009, B.14.2.; GwH 8 mei 2014, nr. 80/2014, B.14.4.; GwH 21 mei 2015, nr. 60/2015, B.16.4.

²⁸ Zie onder meer adv.RvS 68.936/AV van 7 april 2021, over een voorontwerp van wet ‘betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie’, *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1951/1, opmerkingen 5 en 6.

²⁹ Zie de artikelen 2 tot 7 van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 2018 ‘tot operationalisering van de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding’.

³⁰ Bovendien wordt in de ontworpen bepaling gesteld dat hervatting van het huisonderwijs uitsluitend kan “als de systematische contacten” zijn uitgevoerd, wat de indruk wekt dat één contact niet volstaat. Het lijkt dus tot de discretionaire bevoegdheid van de bevoegde overheidsinstantie te behoren om te oordelen of na hoeveel contacten het huisonderwijs kan worden hervat.

de onderwijsvrijheid slechts voor een beperkte periode zou gelden. In elk geval zal de maatregel verregaande gevolgen hebben voor de ganse onderwijsloopbaan van de leerplichtige, terwijl nochtans aangenomen mag worden dat het hem verstrekte onderwijs van een voldoende kwaliteit is. Dergelijke gevolgen lijken onredelijk in het licht van de doelstelling die met de maatregel wordt nagestreefd. Dat de maatregel tijdelijk is, doet aan deze vaststelling niets af.

B. Het legaliteitsbeginsel van artikel 22 van de Grondwet, het beginsel van de minimale gegevensverwerking van artikel 5, lid 1, c), van de AVG en het verbod op de verwerking van bijzondere categorieën van gegevens (artikel 9 van de AVG)

6.1. Met de amendementen nrs. 13 tot 15 wordt in de Codificatie een regeling opgenomen voor de verwerking van persoonsgegevens van leerplichtigen die huisonderwijs volgen, hun ouders en de lesgever(s) door de bevoegde dienst van de Vlaamse Regering (AGODI) en de onderwijsinspectie (ontworpen artikelen X/3.1, §§ 1 tot 3, en X/3.2, §§ 1 tot 3).

Daarnaast wordt voorzien dat zowel AGODI als de onderwijsinspectie die gegevens aan andere overheidsdiensten of organisaties kunnen verstrekken (ontworpen artikelen X/3, § 4, en X/3.2, § 4). Voor de onderwijsinspectie wordt daarenboven voorzien dat zij de gegevens over de bevindingen bij haar controle op het huisonderwijs verstrekt aan AGODI (ontworpen artikel X/3, § 5) en, wanneer zij inschat dat de ontwikkelingskansen of de integriteit van een leerplichtige die huisonderwijs volgt niet is gevrijwaard, zij de persoonsgegevens van de leerplichtige, de ouders en de lesgever(s) overdraagt aan de gemandateerde voorzieningen van de integrale jeugdhulp (ontworpen artikel X/3, § 6).

6.2. Amendement nr. 16 brengt wijzigingen aan in artikel 6, § 4, van het decreet van 27 april 2018 ‘betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding’. Het ontworpen artikel 6, § 4, zevende lid, bepaalt dat AGODI de “persoons- en contactgegevens van de ouders en de leerplichtige leerling” aan het gekozen CLB bezorgt. Het ontworpen artikel 6, § 4, negende lid, bepaalt dat indien het CLB ernstige twijfels heeft bij het functioneren van de leerplichtige, het een melding verhoogde waakzaamheid doet bij AGODI en de onderwijsinspectie, die “enkel de persoonsgegevens van de leerplichtige en zijn ouders” bevat.

7.1. Krachtens artikel 22 van de Grondwet geldt voor elke verwerking van persoonsgegevens en, meer in het algemeen, voor elke inmenging in het recht op het privéleven, dat het formeel legaliteitsbeginsel dient te worden nageleefd. Doordat artikel 22 van de Grondwet aan de bevoegde wetgever de bevoegdheid voorbehoudt om vast te stellen in welke gevallen en onder welke voorwaarden afbreuk kan worden gedaan aan het recht op eerbiediging van het privéleven, waarborgt het aan elke burger dat geen enkele inmenging in dat recht kan plaatsvinden dan krachtens regels die zijn aangenomen door een democratisch verkozen beraadslagende vergadering. Een delegatie aan een andere macht is evenwel niet in strijd met het wettelijkheidsbeginsel voor zover de machtiging voldoende nauwkeurig is omschreven en

betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van maatregelen waarvan de “essentiële elementen” voorafgaandelijk door de wetgever vastgesteld zijn.³¹

Bijgevolg moeten de “essentiële elementen” van de verwerking van persoonsgegevens in de wet zelf worden vastgelegd. In dat verband is de afdeling Wetgeving van oordeel dat ongeacht de aard van de betrokken aangelegenheid, de volgende elementen in beginsel “essentiële elementen” uitmaken: 1°) de categorie van verwerkte gegevens; 2°) de categorie van betrokken personen; 3°) de met de verwerking nagestreefde doelstelling; 4°) de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens; en 5°) de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens.³²

7.2. Naast het formeel legaliteitsbeginsel legt artikel 22 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met de artikelen 7, 8 en 52 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie, de verplichting op dat de inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven en in het recht op bescherming van persoonsgegevens in duidelijke en voldoende nauwkeurige bewoordingen wordt geformuleerd die het mogelijk maken de hypothesen te voorzien waarin de wetgever een dergelijke inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven toestaat.³³ Inzake bescherming van de gegevens impliceert dat vereiste van voorzienbaarheid volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat voldoende precies moet worden bepaald in welke omstandigheden de verwerkingen van persoonsgegevens zijn toegelaten.³⁴ Derhalve moet eenieder een voldoende duidelijk beeld kunnen hebben van de verwerkte gegevens, de bij een bepaalde gegevensverwerking betrokken personen en de voorwaarden voor en de doeleinden van de verwerking.³⁵

7.3. Ten slotte moeten overeenkomstig het beginsel van minimale gegevensverwerking, vervat in artikel 5, lid 1, c), van de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 ‘betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)’ (hierna: AVG), de te verwerken persoonsgegevens toereikend zijn, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.

Artikel 9 van de AVG bevat bovendien nog een principieel verbod op de verwerking van bijzondere categorieën van gegevens.

³¹ Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof: zie inzonderheid GwH 18 maart 2010, nr. 29/2010, B.16.1; GwH 20 februari 2020, nr. 27/2020, B.17.

³² Adv.RvS 68.936/AV van 7 april 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 14 augustus 2021 ‘betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie’, *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1951/1, 119, opmerking 101. Zie ook GwH 10 maart 2022, nr. 33/2022, B.13.1; GwH 22 september 2022, nr. 110/2022, B.11.2; GwH 16 februari 2023, nr. 26/2023, B.74.1; GwH 17 mei 2023, nr. 75/2023, B.55.2.1.

³³ Zie bijv. GwH 154/2023, B.8.3; GwH 97/2024, B.24.2 en GwH 157/2024, B.77.3.

³⁴ EHRM (grote kamer) 4 mei 2000, Rotaru t. Roemenië, § 57; EHRM (grote kamer) 4 december 2008, S. en Marper t. Verenigd Koninkrijk, § 99; GwH 10 maart 2022, nr. 33/2022, B.13.2.

³⁵ GwH 10 maart 2022, nr. 33/2022, B.13.2.

8.1. Wat de te verwerken gegevens betreft, dient het volgende te worden opgemerkt:

8.1.1. De bij de amendementen nrs. 14 en 15 ontworpen artikelen X/3.1, § 2, eerste lid, 1° en X/3.2, § 2, eerste lid, 1°, van de Codificatie regelen de verwerking van een aantal identificatiegegevens van de leerplichtigen die huisonderwijs volgen. De ontworpen artikelen X/3.1, § 2, tweede lid, en X/3.2, § 2, tweede lid, doen hetzelfde voor de ouders. Het is evenwel niet volledig duidelijk om welke identificatiegegevens het precies gaat.

Volgens de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, eerste lid, 1° en X/3.2, § 2, eerste lid, 1°, gaat het over de voor- en achternaam, het geslacht, de geboortedatum en “het identificatienummer van het Rijksregister, *vermeld in artikel 8, § 1, 2°, van de Wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank voor sociale zekerheid*”. Het identificatienummer van het Rijksregister wordt evenwel vermeld in artikel 8, § 1, 1°, van de wet van 15 januari 1990. In artikel 8, § 1, 2°, van de laatstgenoemde wet wordt melding gemaakt van “het identificatienummer van de Kruispuntbank” (hierna: ISNZ-nummer). Het is met andere woorden onduidelijk welk nummer precies door AGODI en door de onderwijsinspectie mag worden verwerkt. Het staat aan de stellers van het amendement om duidelijk te bepalen of enkel het rijksregisternummer dan wel ook (of enkel) het ISNZ-nummer verwerkt wordt.³⁶

Bovendien lijken niet alle identificatiegegevens te worden vermeld die de stellers van het amendement op het oog hebben. In de verantwoording bij het amendement wordt immers het volgende gepreciseerd:

“Punt 1 gaat over de identificatiegegevens. Deze gegevens (inclusief het rijksregisternummer *en de geboorteplaats*) zijn nodig om een kind uniek te kunnen identificeren. Dit is nodig voor de controle op de leerplicht. Voor sommige kinderen is er weinig informatie voorhanden en in dat geval is het noodzakelijk dat de geboorteplaats ook verwerkt moet worden.

(...)

Ook de ouders moeten kunnen geïdentificeerd worden en indien nodig gecontacteerd. Bijgevolg moeten ook van hen deze gegevens verwerkt worden.” (eigen cursivering)

In de eerste plaats moet worden vastgesteld dat de geboorteplaats, die wordt genoemd in de verantwoording van het amendement, niet wordt vermeld bij de te verwerken gegevens in de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, eerste lid, 1° en X/3.2, § 2, eerste lid, 1°, van de Codificatie. Indien bijkomende persoonsgegevens moeten kunnen verwerkt met het oog op de unieke identificatie van bepaalde leerplichtigen (zoals bijvoorbeeld de woonplaats of de nationaliteit), dan dienen deze identificatiegegevens, gelet op het formeel legaliteitsbeginsel van artikel 22 van de Grondwet, uitdrukkelijk te worden vermeld.

Indien de verwerking van deze bijkomende persoonsgegevens (zoals geslacht, geboorteplaats, nationaliteit) bovendien louter noodzakelijk is voor de unieke identificatie van leerlingen zonder rijksregisternummer (of ISNZ-nummer), verdient het aanbeveling om – gelet op

³⁶ In bijvoorbeeld artikel 10, derde lid, 1°, van het decreet van 27 april 2018, worden beide nummers vermeld.

het beginsel van de minimale gegevensverwerking – die bedoeling ook tot uitdrukking te brengen en de ontworpen bepaling te herschrijven als volgt:³⁷

“de identificatiegegevens: de voor- en achternaam, het identificatienummer van het Rijksregister [en/of het ISNZ-nummer] en voor de leerplichtigen die geen identificatienummer van het Rijksregister hebben, de geboorteplaats, het geslacht en de nationaliteit [eventuele andere gegevens].”

8.1.2. Het bij amendement nr. 16 ontworpen artikel 6, § 4, zevende lid, van het decreet van 27 april 2018 ‘betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding’ bepaalt dat AGODI de “*persoons-* en contactgegevens van de ouders en de leerplichtige leerling” aan het gekozen CLB bezorgen. Het ontworpen artikel 6, § 4, negende lid, bepaalt dat indien het CLB ernstige twijfels heeft bij het functioneren van de leerplichtige of de ouders in het kader van het huisonderwijs, het een melding verhoogde waakzaamheid doet bij AGODI en de onderwijsinspectie. Die melding bevat “enkel de *persoonsgegevens* van de leerplichtige en zijn ouders”. Doordat in beide gevallen het begrip “persoonsgegevens” zonder nadere specificering wordt gebruikt, ontstaat de indruk dat het om een groot aantal persoonsgegevens zou kunnen gaan.³⁸

In de verantwoording bij het amendement wordt hierover het volgende gesteld:

“Verder wordt opgenomen dat CLB’s bij leerplichtigen in huisonderwijs een melding ‘verhoogde waakzaamheid’ kunnen communiceren naar AGODI en de onderwijsinspectie zonder bijkomende informatie. Zo kunnen de CLB’s signaleren dat er mogelijks problemen zijn maar garanderen we zo maximaal mogelijk de privacy en kan toch snel een controle ingepland worden. Verhoogde waakzaamheid omvat meer dan verontrusting en kan bv. ook gaan over twijfels bij de kwaliteit van het onderwijs dat geboden zal worden (die info wordt uiteraard niet opgenomen in de melding). Dit ligt in lijn met de melding die CLB’s nu al kunnen doen bij bezwaar huisonderwijs bij instap in huisonderwijs in de loop van het schooljaar (ook daar wordt niet opgenomen wat de reden van bezwaar is). Hierover is afgestemd met de collega’s van AGODI en onderwijsinspectie”.

De gemachtigde verklaarde dat in beide gevallen “enkel de identificatiegegevens en contactgegevens” worden bedoeld. Gelet op zowel het formeel als het materieel legaliteitsbeginsel evenals het beginsel van minimale gegevensverwerking, dienen de over te dragen gegevens strikt beperkt te worden tot de identificatie- en contactgegevens zoals de gemachtigde aangeeft. Desgevallend zou kunnen worden verwezen naar de identificatie- en contactgegevens bedoeld in het bij de door amendement nr. 14 ontworpen artikel X/3.1, § 2, eerste lid, 1° en tweede lid.

³⁷ Vgl. adv.RvS 74.942/1 van 30 januari 2024 over een voorontwerp van decreet ‘over het onderwijs XXXIV’ (opmerking 23).

³⁸ Krachtens artikel 10, derde lid, van het decreet van 27 april 2018 bevat het multidisciplinair dossier een hele waaier aan persoonsgegevens. Ook de bij de amendementen nrs. 14 en 15 ontworpen bepalingen regelen een hele waaier aan persoonsgegevens.

8.1.3. Met betrekking tot de persoonsgegevens van de ouders van leerplichtigen die huisonderwijs volgen, bepalen de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, tweede lid, en X/3.2, § 2, tweede lid, van de Codificatie dat “de gegevens, vermeld in het eerste lid, 1°, 2°, 3°, (...) kunnen worden verwerkt”. Dit houdt in dat ook dat de verwerking ook betrekking heeft op de onderwijsloopbaangegevens (eerste lid, 3°) van die ouders.

Gevraagd waarom gelet op de doeleinden van de gegevensverwerking de onderwijsloopbaangegevens van de ouders moeten worden verwerkt, verklaarde de gemachtigde het volgende:

“Punt 3° is tevens noodzakelijk. Bij de verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs wordt ook het opleidingsniveau van de lesgever gevraagd. Bijgevolg worden ook onderwijsloopbaangegevens van de ouders verwerkt.”

In de artikelen 26*bis*/1, § 1, 2°, van het decreet basisonderwijs en 110/29, § 1, 2°, van de Codex Secundair Onderwijs wordt bepaald dat in de verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs “de gegevens van wie het huisonderwijs zal geven, met inbegrip van het opleidingsniveau van de lesgever(s) van het huisonderwijs” moeten worden opgenomen. De ontworpen artikelen X/3.1, § 2, eerste lid, 6° en X/3.2, § 2, eerste lid, 6°, van de Codificatie bevestigen dat het opleidingsniveau van de lesgever wordt verwerkt.

In zoverre een ouder optreedt als lesgever, is het te verantwoorden dat de gegevens inzake het opleidingsniveau van die ouder worden verwerkt. Maar dat volgt reeds uit de hiervoor vermelde bepaling. In zoverre een ouder evenwel niet optreedt als lesgever, valt niet goed in te zien waarom het, met het oog op de controle van de kwaliteit van het huisonderwijs, noodzakelijk zou zijn om de onderwijsloopbaan van de ouder, wat overigens meer inhoudt dan het opleidingsniveau, als persoonsgegeven zou moeten worden verwerkt. Gelet op het beginsel van minimale gegevensverwerking dient de verwijzing naar punt 3° in de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, tweede lid, en X/3.2, § 2, tweede lid, van de Codificatie te worden weggelaten.

8.1.4. Nog voor die ouders bepalen de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, tweede lid, en X/3.2, § 2, tweede lid, van de Codificatie dat “naast de gegevens, vermeld in het eerste lid, 1°, 2°, 3°, *ook de contactgegevens* kunnen worden verwerkt”. In de ontworpen bepaling wordt niet nader verduidelijkt wat onder contactgegevens moet worden verstaan. De contactgegevens van de ouders worden wel omschreven in het kader van de elementen die de verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs moet bevatten in de ontworpen artikelen 26*bis*/1, § 1, tweede lid, 1°/1 van het decreet basisonderwijs (amendement nr. 1) en 110/29, § 1, eerste lid, 1°/1, van de Codex Secundair Onderwijs (amendement nr. 6). Het betreft het e-mailadres en telefoonnummer. Het lijkt voor de regelduidelijkheid aangewezen om ook in de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, tweede lid, en X/3.2, § 2, tweede lid, deze gegevens te omschrijven of op zijn minst te verwijzen naar de relevante bepalingen in het decreet basisonderwijs en de Codex Secundair Onderwijs.

In dit verband dient overigens te worden vastgesteld dat de ontworpen artikelen 26*bis*/1, § 1, derde lid, van het decreet basisonderwijs (amendement nr. 1) en 110/29, § 1, tweede lid, van de Codex Secundair Onderwijs (amendement nr. 6) ook bepalen dat in de verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs de “contactgegevens van de organisator van huisonderwijs” worden opgenomen, maar dat die gegevens niet worden vermeld in de ontworpen

artikelen X/3.1, § 2, eerste lid, 6°, en X/3.2, § 2, eerste lid, 6°, van de Codificatie. Daardoor kan onduidelijkheid ontstaan over het antwoord op de vraag of AGODI en de onderwijsinspectie die gegevens wel mag verwerken. Gelet zowel op het formeel als materieel legaliteitsbeginsel, dienen ook deze contactgegevens uitdrukkelijk te worden vermeld in de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, en X/3.2, § 2, van de Codificatie (amendementen nrs. 14 en 15).

8.1.5. De ontworpen artikelen X/3.1, § 1, derde lid, en X/3.2, § 1, derde lid, van de Codificatie³⁹ bepalen dat de verwerking van de persoonsgegevens ook de verwerking kan omvatten “van de bijzondere categorieën van persoonsgegevens, vermeld in artikel 9, eerste lid, van de [AVG]”.

Op grond van artikel 9, lid 1, van de AVG is de verwerking van de bijzondere categorieën van persoonsgegevens vermeld in die bepaling, meer bepaald de verwerking van de “persoonsgegevens waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond blijken, en verwerking van genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon, of gegevens over gezondheid, of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid” in beginsel verboden, tenzij aan een van de voorwaarden onder artikel 9, lid 2, van de AVG is voldaan.⁴⁰

De ontworpen artikelen X/3.1, § 1, derde lid, en X/3.2, § 1, derde lid, van de Codificatie bepalen in dit verband dat “[d]e voormelde verwerkingen (...) noodzakelijke verwerkingen zijn om redenen van zwaarwegend algemeen belang als vermeld in artikel 9, tweede lid, g) van de [AVG]”. Daarmee zetten de ontworpen bepalingen de bescherming van artikel 9, lid 2, g), van de AVG op zijn kop. Het verwerken van de persoonsgegevens in kwestie is immers in beginsel verboden, tenzij *in concreto* een reden van algemeen belang kan worden aangevoerd en “waarbij de evenredigheid met het nagestreefde doel wordt gewaarborgd, de wezenlijke inhoud van het recht op bescherming van persoonsgegevens wordt geëerbiedigd en passende en specifieke maatregelen worden getroffen ter bescherming van de grondrechten en de fundamentele belangen van de betrokkene”. Het volstaat dus niet om in de ontworpen amendementen in zijn algemeenheid te bepalen dat de verwerking van die gevoelige persoonsgegevens zonder meer altijd noodzakelijk is om een reden van zwaarwegend algemeen belang, en zonder daarbij in afdoende waarborgen te voorzien.⁴¹

³⁹ Hierbij stelt de afdeling Wetgeving van de Raad van State vast dat er een discrepantie bestaat tussen de ontworpen artikelen X/3.1, § 1, derde lid, en X/3.2, § 1, derde lid, van de Codificatie. De eerste bepaling, die betrekking heeft op de “persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2 tot en met 4”, maakt mogelijk dat de bijzondere categorieën van persoonsgegevens kunnen worden doorgegeven door AGODI aan andere overheidsdiensten en organisaties, terwijl dat niet het geval is voor de inspectie. In het ontworpen artikel X/3.2, § 1, derde lid, van de Codificatie is immers enkel sprake van de persoonsgegevens “vermeld in paragraaf 2”. Als de overdracht van bijzondere categorieën van persoonsgegevens mogelijk zou zijn, *quod non*, verdient de tweede bepaling vanuit het oogpunt van het beginsel van de minimale gegevensverwerking uiteraard de voorkeur.

⁴⁰ Zie bij analogie, HvJ 21 december 2023, C-667/21, ZQ, ECLI:EU:C:2023:1022, punt 49.

⁴¹ Zie ook reeds adv.RvS 77.454/1 van 5 maart 2025 over een voorontwerp van decreet ‘over de verwerking van persoonsgegevens door het Agentschap Innoveren en Ondernemen en zijn partnerorganisaties, wat betreft de uitvoering van de taken van het Agentschap Innoveren en Ondernemen’ (opmerking 4.2 en 4.2.2).

Het is dan ook een ongepaste werkwijze om te bepalen dat de categorieën van persoonsgegevens die worden opgesomd in de ontworpen artikelen X/3.1, § 2 en X/3.2, § 2, die verwerkt worden voor de doeleinden vermeld in de ontworpen artikelen X/3.1, § 1, tweede lid, en X/3.2, § 1, tweede lid, automatisch ook de bijzondere categorieën van persoonsgegevens vermeld in artikel 9, lid 1, van de AVG omvatten.

Dit behelst immers, in de tekst zoals hij thans voorligt, ook een verwerking van de gegevens waaruit bijvoorbeeld ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen of gezondheid blijkt,⁴² terwijl er voor de noodzaak van de verwerking van deze gegevens in de verantwoording bij het ontworpen amendement thans geen of nauwelijks⁴³ een verantwoording wordt gegeven.

De ontworpen artikelen X/3.1, § 1, derde lid, en X/3.2, § 1, derde lid, van de Codificatie dienen dus te worden weggelaten. Indien het toch noodzakelijk wordt geacht om in het kader van de verwerking van de persoonsgegevens die zijn opgesomd in de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, en X/3.2, § 2, een of meer categorieën van bijzondere gegevens te verwerken, dan zal een bepaling moeten worden toegevoegd die specifiek aangeeft dat deze categorie van bijzondere gegevens kan worden verwerkt en die de doelstelling identificeert waarvoor een of meer van die categorieën van gevoelige persoonsgegevens toch kunnen worden verwerkt, mits in de nodige waarborgen worden voorzien overeenkomstig artikel 9, lid 2, g), van de AVG. In die gevallen wordt dan het best in de verantwoording van het ontworpen amendement gemotiveerd wat het zwaarwegend algemeen belang is en aangetoond dat de wettelijke bepaling evenredig is met de nagestreefde doelstelling.

8.2. Wat betreft de categorieën van personen van wie de gegevens worden verwerkt, dient het volgende te worden opgemerkt.

In de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, eerste lid, 5°, en X/3.2, § 2, eerste lid, 5°, van de Codificatie wordt bepaald dat AGODI en de onderwijsinspectie de “huisonderwijsgegevens” verwerken. Dit zijn de gegevens als vermeld in de artikelen 26*bis*/1, § 1, van het decreet basisonderwijs en 110/29, § 1, van de Codex Secundair Onderwijs. Het ontworpen eerste lid, 6°/1, van artikel 26*bis*/1, § 1, (amendement nr. 1), en het ontworpen eerste lid, 6°/1, van artikel 110/29, § 1, (amendement nr. 6), waaruit blijkt dat de verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs van de ouders “de wijze waarop de sociale participatie van de leerplichtige wordt nagestreefd” moet bevatten, sluit niet uit dat deze informatie ook (incidentele) persoonsgegevens van derden⁴⁴ omvat.

⁴² Bijvoorbeeld de verwerking van de “huisonderwijsgegevens” als vermeld in de artikelen 26*bis*/1, § 1, van het decreet basisonderwijs en artikel 110/29, § 1, van de Codex Secundair Onderwijs (ontworpen artikelen X/3.1, § 2, 5° en X/3.2, § 2, 5°) kunnen de verwerking van gevoelige gegevens blijken uit de taal van het huisonderwijs, de periodes waarin huisonderwijs wordt gegeven, de onderwijsdoelen, de sociale participatie en de gebruikte leermiddelen.

⁴³ Enkel voor de verwerking van de gegevens over de deelname aan systematische contacten en de medewerking aan profylactische maatregelen, die uitdrukkelijk als een gegeven over gezondheid wordt bestempeld, wordt in de verantwoording bij het amendement summier een verklaring gegeven.

⁴⁴ Bijvoorbeeld andere kinderen en gezinnen, monitoren van de jeugdbeweging, trainers van de sportclub, muzikaleerkrachten,

Indien de stellers van mening zijn dat die verwerking eigenlijk niet beoogd wordt, moeten de ontworpen bepalingen worden aangevuld met een bepaling die verduidelijkt dat de persoonsgegevens in kwestie van de leerplichtigen, hun ouders en hun lesgevers die worden verwerkt geen betrekking mogen hebben op persoonsgegevens van derden, zodat duidelijk is dat AGODI en de onderwijsinspectie, wanneer zij kennis krijgen van dergelijke persoonsgegevens, deze niet mogen verwerken⁴⁵ en de betrokken gegevens moeten anonimiseren.

Indien de stellers van het ontwerp wel degelijk de verwerking van persoonsgegevens van derden op het oog hebben en de verwerking van deze gegevens willen rechtvaardigen overeenkomstig artikel 6, lid 1, c) of e), van de AVG, als voorgeschreven door een wettelijke regeling of noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang, vereist artikel 6, lid 3, van de AVG dat, bij afwezigheid van Unierechtelijke bepalingen, de verwerking uitdrukkelijk wordt geregeld in “lidstatelijk recht dat op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is”. In dat geval moet in herinnering worden gebracht dat krachtens het formeel legaliteitsbeginsel van artikel 22 van de Grondwet de categorie van derden van wie de persoonsgegevens kunnen worden verwerkt uitdrukkelijk bij decreet moet worden geregeld.⁴⁶ In dat geval dienen de ontworpen amendementen in die zin te worden aangepast.

Indien in de tekst van de ontworpen artikelen X/3.1, en X/3.2, over de verwerking van persoonsgegevens van derden het stilzwijgen zou worden bewaard en op grond van de ontworpen regeling toch persoonsgegevens zouden worden verwerkt, zal in elk geval de AVG moeten worden nageleefd, wat tot gevolg zou hebben dat de incidentele verwerking van persoonsgegevens dan afhankelijk zou moeten worden gemaakt van het verkrijgen door AGODI, de onderwijsinspectie of desgevallend de ouders, van de voorafgaande toestemming van de betrokken personen,⁴⁷ wat afbreuk kan doen aan de effectiviteit van de regeling.⁴⁸

8.3. Wat betreft de categorieën van personen die toegang hebben tot de gegevens dient het volgende te worden opgemerkt.

8.3.1. In de bij de amendementen nrs. 14 en 15 ontworpen artikelen X/3.1, en X/3.2, van de Codificatie worden noch voor AGODI,⁴⁹ noch voor de onderwijsinspectie de categorie van personen bepaald die toegang hebben tot de verwerkte gegevens.

⁴⁵ In dat geval kunnen de ouders op grond van de artikelen 26bis/1, § 1, van het decreet basisonderwijs en 110/29, § 1, van de Codex Secundair Onderwijs in beginsel slechts persoonsgegevens van derden aan AGODI bezorgen als zij zich kunnen steunen op een van de rechtmatigheidsgronden bedoeld in artikel 6, lid 1 van de AVG, bijvoorbeeld de uitdrukkelijke toestemming van die derden.

⁴⁶ Net als de categorie van gegevens, de personen die toegang hebben tot de gegevens, en de maximale bewaartermijn.

⁴⁷ Overeenkomstig artikel 6, lid 1, a), van de AVG. De overige rechtvaardigingsgronden van artikel 6, lid 1, lijken niet meteen dienstig.

⁴⁸ Het is in dat scenario geen verweer dat de doorgifte gerechtvaardigd kan worden overeenkomstig artikel 6, lid 1, c) of e), van de AVG, als voorgeschreven door een wettelijke regeling of noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang, want dan vereist artikel 6, lid 3, van de AVG net dat, bij afwezigheid van Unierechtelijke bepalingen, de verwerking uitdrukkelijk wordt geregeld in “lidstatelijk recht dat op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is”, zoals uiteengezet in opmerking 9.2.

⁴⁹ Dat geldt ook voor “de gegevens over haar bevindingen bij de controle” die AGODI ontvangt van de onderwijsinspectie op basis van het ontworpen artikel X/3.2, § 5 (amendement nr. 15).

Gelet zowel op het formeel als materieel legaliteitsbeginsel van artikel 22 van de Grondwet dienen de categorieën van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens evenwel voldoende nauwkeurig te worden omschreven. Het volstaat als wordt bepaald dat (bepaalde categorieën van) personeelsleden van AGODI (in de terminologie van het ontwerp: de bevoegde dienst van de Vlaamse Regering) en de onderwijsinspectie toegang hebben tot de betrokken gegevens.

8.3.2. De bij de amendementen nrs. 14 en 15 ontworpen artikelen X/3.1, § 4, en X/3.2, § 4), bepalen dat AGODI en de onderwijsinspectie de persoonsgegevens die ze mogen verwerken “aan andere overheidsdiensten of organisaties” verstrekken “wanneer dat noodzakelijk is voor de uitoefening van hun opdrachten in overeenstemming met artikel 8 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer”.

In de verantwoording bij de amendementen wordt dit als volgt gepreciseerd:

“Paragraaf 4 regelt dat [AGODI resp. de onderwijsinspectie] deze gegevens kan delen met andere actoren, denk aan welzijnsactoren of [wat AGODI betreft] onderwijsinspectie. Ontvangers kunnen dus toegang krijgen tot deze gegevens als er een wettelijke basis voor is. Uiteraard is het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer van toepassing en zal er een protocol moeten worden afgesloten.”

Noch in de ontworpen bepalingen, noch in de overige bepalingen van de Codificatie wordt bepaald wat onder “overheidsinstantie” en “organisatie” moet worden begrepen. Aldus wordt niet duidelijk bepaald welke instanties toegang (kunnen) hebben tot de verwerkte persoonsgegevens. Gelet op het formeel en materieel legaliteitsbeginsel van artikel 22 van de Grondwet dienen deze begrippen nauwkeuriger te worden afgebakend. Om te voldoen aan het beginsel van de minimale gegevensverwerking vervat in artikel 5, lid 1, c), van de AVG is niet enkel een nauwkeuriger afbakening van de overheidsinstanties en organisaties vereist, maar ook een nauwkeuriger en voldoende duidelijke omschrijving van de taken van die instanties waarvoor het noodzakelijk is dat zij de persoonsgegevens ontvangen.

Dat in de ontworpen bepalingen wordt gesteld dat de gegevens worden doorgegeven in overeenstemming met artikel 8 van het decreet van 18 juli 2018 ‘betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer’ doet aan deze vaststelling niets af. Uit die bepaling vloeit enkel voort dat elke elektronische mededeling van persoonsgegevens op basis van artikel 6, lid 1, c) en e), van de AVG, door een instantie naar een andere instantie of naar een externe overheid of naar een private organisatie een protocol vereist, gesloten tussen de betrokken verwerkingsverantwoordelijken.⁵⁰ In het licht van het voormelde legaliteitsbeginsel van artikel 22 van de Grondwet volstaat het immers niet om de essentiële elementen van de verwerking van persoonsgegevens in protocollen te regelen. Die elementen dienen bij decreet te worden geregeld.

⁵⁰ Artikel 20 van de wet van 30 juli 2018 ‘betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens’ bevat een gelijkaardige bepaling.

8.3.3. Het ontworpen artikel X/3.2, § 6, (amendement nr. 15), voorziet erin dat, wanneer de onderwijsinspectie inschat dat de ontwikkelingskansen of de integriteit van een leerplichtige die huisonderwijs volgt, niet zijn gevrijwaard, zij de verwerkte persoonsgegevens overdraagt aan de gemandateerde voorzieningen vermeld in afdeling 2 van het decreet van 12 juli 2013 ‘betreffende de integrale jeugdhulp’ (lees: hoofdstuk 8, afdeling 2), zijnde het ondersteuningscentrum Jeugdzorg en het vertrouwenscentrum kindermishandeling die o.a. als opdracht hebben het onderzoeken en opvolgen van verontrustende situaties.⁵¹⁻⁵²

De afdeling Wetgeving van de Raad van State stelt evenwel vast dat, voor zover ze heeft kunnen nagaan, de categorie van personen binnen de gemandateerde voorzieningen die toegang hebben tot de verwerkte (lees: ontvangen) persoonsgegevens vooralsnog niet wordt geregeld bij (het voormelde) decreet (van 12 juli 2013). Tenzij de stellers van de ontworpen amendementen van oordeel zijn dat een degelijke decretale bepaling bestaat, dient, gelet op het reeds vermelde legaliteitsbeginsel van artikel 22 van de Grondwet, de categorie van personeelsleden van de gemandateerde voorzieningen die toegang heeft tot de betrokken persoonsgegevens, nauwkeurig bij decreet te worden afgebakend.

8.4. Wat de maximale bewaartermijn van de verwerkte persoonsgegeven betreft, dient het volgende te worden opgemerkt.

8.4.1. In de ontworpen amendementen nrs. 14, 15 en 16 wordt geen bewaartermijn bepaald voor de persoonsgegevens van leerplichtigen die vallen onder het stelsel van huisonderwijs en hun ouders die AGODI⁵³ en de onderwijsinspectie verwerken.⁵⁴

De verantwoording van de amendementen nrs. 14 en 15 stelt over de bewaartermijn het volgende:

“De bewaartermijnen van bestuursdocumenten door overheidsinstanties wordt geregeld in artikel II/87 (lees: III.87), § 1/1 en § 2 van het Bestuursdecreet en voor speciale onderwijsleermiddelen in artikel 91 van het decreet basisonderwijs en artikel 357 codex Secundair Onderwijs.

De algemene bewaartermijnen kunnen zonder meer van toepassing zijn op de bevoegde diensten van de Vlaamse Gemeenschap behorend tot onderwijs.

In zoverre de bewaartermijnen niet decretaal geregeld zijn, zal er gewerkt worden met de selectiecommissies zoals voorzien in het Bestuursdecreet.”

⁵¹ Zie de artikelen 32, 33, § 1, 2°, en 42, § 1, 3°, van het decreet van 12 juli 2023. Onder verontrustende situatie wordt overeenkomstig artikel 2, ⁵⁴, van dat decreet verstaan: “een situatie die de ontwikkeling van een minderjarige bedreigt doordat zijn psychische, fysieke of seksuele integriteit of die van een of meer leden van zijn gezin wordt aangetast of doordat zijn affectieve, morele, intellectuele of sociale ontplooiingskansen in het gedrang komen, waardoor het aanbieden van jeugdhulpverlening maatschappelijk noodzakelijk kan zijn”.

⁵² De verantwoording van het amendement stelt daarover het volgende: “Paragraaf 6 bepaalt dat de onderwijsinspectie de persoonsgegevens moet doorgeven aan de gemandateerde voorzieningen ingeval van verontrusting.”

⁵³ Dat geldt ook voor “de gegevens over haar bevindingen bij de controle” die AGODI ontvangt van de onderwijsinspectie op basis van het ontworpen artikel X/3.2, § 5 (amendement nr. 15).

⁵⁴ Voor de gegevens die de centra voor leerlingenbegeleiding verwerken, maken de gegevens deel uit van het multidisciplinair dossier (artikel 10, zevende lid, van het decreet van 27 april 2018) en is de bewaartermijn geregeld in artikel 10, vierde lid, van het decreet van 27 april 2018.

In elk geval kunnen de artikelen 91 van het decreet basisonderwijs en 357 van de Codex Secundair Onderwijs niet geacht worden de bewaartermijn te regelen van de persoonsgegevens die zullen worden verwerkt op grond van de ontworpen bepalingen. Die bepalingen regelen enkel de maximale bewaartermijn van de medische attesten voor het aanvragen van de speciale onderwijsleermiddelen. Zij zijn enkel van toepassing op “[r]egelmatische leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften die gewoon gefinancierd of gesubsidieerd onderwijs volgen”.⁵⁵ En zelfs al zou die bepaling van toepassing zijn, dan nog zal in veel gevallen in het kader van het huisonderwijs geen sprake zijn van een medisch attest dat zou moeten toelaten dat een leerling met specifieke onderwijsbehoeften in de zin van het decreet basisonderwijs en de Codex Secundair speciale onderwijsleermiddelen aanvraagt.

In zoverre de onderwijsinspectie de persoonsgegevens verwerkt, lijkt ook artikel 44*bis*, § 3, laatste lid, van het decreet van 8 mei 2009 ‘betreffende de kwaliteit van onderwijs’ niet te kunnen worden beschouwd als een bepaling die de bewaartermijn regelt, aangezien de in die bepaling geregelde maximale bewaringstermijn enkel lijkt te gelden voor verslagen en rapporten opgesteld door de inspectie.⁵⁶

De bewaartermijn van de in de ontworpen amendementen geregelde persoonsgegevens lijkt evenmin afdoende te zijn geregeld in artikel III.87, § 1/1, van het Bestuursdecreet. Weliswaar legt die bepaling maximale bewaartermijnen vast voor een heel aantal categorieën van bestuursdocumenten die persoonsgegevens bevatten en zullen sommige van de verwerkte gegevens mogelijk op een of andere manier kunnen worden beschouwd als behorende tot een categorie van gegevens bedoeld in artikel III.87, § 1/1, van het Bestuursdecreet. Maar de meeste van die persoonsgegevens zullen geen deel uitmaken van bestuursdocumenten bedoeld in artikel III.87, § 1/1. Evenmin volstaat de machtiging aan de Vlaamse Regering in artikel III.87, § 2, om voor andere categorieën van bestuursdocumenten die persoonsgegevens bevatten de maximale bewaartermijnen te bepalen op voorstel van de selectiecommissies,⁵⁷ vermeld in artikel III.88, § 1, en rekening houdend met de specifieke context en met toepassing van de criteria, vermeld in paragraaf 1, derde lid. Ook al beperkt die bepaling de beoordelingsvrijheid van de Vlaamse Regering, artikel III.87, § 1, bevat geen criteria aan de hand waarvan de in acht te nemen maximale bewaartermijn ondubbelzinnig bepaalbaar is. Nochtans vloeit uit artikel 22 van de Grondwet voort dat de maximale bewaartermijn een essentieel element is van de gegevensverwerking die door de decreetgever zelf moet worden bepaald. Aan het formeel legaliteitsbeginsel van artikel 22 van de Grondwet is slechts voldaan wanneer de maximale bewaartermijn hetzij decretaal is vastgesteld, hetzij onrechtstreeks maar ondubbelzinnig voortvloeit uit een decretale regeling.

⁵⁵ Artikelen 91, § 1, van het decreet basisonderwijs en 357, § 1, van de Codex Secundair Onderwijs.

⁵⁶ Artikel 44*bis*, § 3, laatste lid, van het decreet van 8 mei 2009 bepaalt: “De inspecteurs bewaren de persoonsgegevens die ze bij de uitoefening van hun opdracht verwerken, niet langer dan nodig voor de uitoefening van die opdracht en in elk geval niet langer dan nodig voor de eindredactie van het verslag of het rapport.”

⁵⁷ Zoals de afdeling Wetgeving reeds meermaals heeft opgemerkt, kan de bewaartermijn niet worden bepaald door een selectiecommissie die selectieregels opstelt. Vermits de bewaartermijn als een essentieel element van de verwerking van persoonsgegevens moet worden beschouwd, kan het bepalen van die termijn niet zonder meer worden gedelegeerd, en al helemaal niet worden overgelaten aan een selectiecommissie die, overeenkomstig artikel III.88, § 1, van het Bestuursdecreet, de selectieregels opstelt, actualiseert of goedkeurt. Zij bijv. adv.RvS 77.454/1, opmerking 5.1.

8.4.2. Ten slotte moet worden vastgesteld dat ook de maximumtermijn voor het bewaren van de persoonsgegevens die de gemandateerde voorzieningen krachtens het ontworpen artikel X/3.2, § 5, van de Codificatie (amendement nr. 15) ontvangen, niet of althans niet afdoende⁵⁸ bij decreet lijkt te zijn geregeld.⁵⁹

ONDERZOEK VAN DE TEKST VAN DE AMENDEMENTEN

Amendementen nrs. 1 en 6

9. In artikel 5, 5°, (amendement nr. 1), moet worden geschreven: “in paragraaf 1, tweede lid, wordt een punt 6°/1 (en niet: 6/1°) ingevoegd”.

10. De ontworpen artikelen 26*bis*/1, § 1, derde lid, van het decreet basisonderwijs en artikel 110/29, § 1, tweede lid, van de Codex Secundair Onderwijs bepalen dat in de verklaring van rechten en plichten inzake huisonderwijs de “contactgegevens van de organisator van huisonderwijs” worden opgenomen. Het verdient aanbeveling, mede in het licht van artikel 22 van de Grondwet en artikel 5, lid 1, c), van de AVG (zie opmerking 7.1 tot 7.3), om net zoals voor de ouders, te vermelden dat daarmee wordt bedoeld: het e-mailadres en het telefoonnummer.

Amendementen nrs. 3 en 8

11. De artikelen 26*ter*, § 2, van het decreet basisonderwijs en 110/31, § 2, van de Codex Secundair Onderwijs bepalen dat de ouders verplicht zijn hun medewerking te verlenen aan de controle op het huisonderwijs door de onderwijsinspectie. Aan deze bepalingen wordt toegevoegd dat de regering “de verdere modaliteiten van de medewerkingsplicht van de ouders” bepaalt.

Voor zover deze machtiging de Vlaamse Regering enkel toestaat om te bepalen wanneer er redelijkerwijze sprake zal zijn van het niet meewerken aan een controle door de ouders,⁶⁰ zonder dat aan de medewerkingsplicht een nieuwe inhoudelijke draagwijdte kan worden verleend, kan de delegatie in overeenstemming worden geacht met het legaliteitsbeginsel vervat in artikel 24, § 5, van de Grondwet.

12. Er bestaat een discrepantie tussen de artikelen 7, 3°, en 26, 3°, van de amendementen die een gelijkaardige zin beogen in te voegen in respectievelijk artikel 26*ter*, § 3, tweede lid, van het decreet basisonderwijs en 110/31, § 3, derde lid, van de Codex Secundair Onderwijs. In het eerste geval dient de toestemming tot het hervatten van huisonderwijs te worden aangevraagd

⁵⁸ Zie hierover reeds adv.RvS 65.300/3 van 5 maart 2019 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Vlaamse Regering van 22 maart 2019 ‘houdende wijzigingen aan het besluit van de Vlaamse Regering van 21 februari 2014 betreffende de integrale jeugdhulp’, opmerking 3.2.

⁵⁹ De maximale bewaartermijn voor persoonsgegevens door de gemandateerde voorzieningen is niet geregeld in het decreet van 12 juli 2013 maar wel in artikel 61 van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 februari 2014 ‘betreffende de integrale jeugdhulp’.

⁶⁰ In de verantwoording bij het amendement wordt als voorbeeld gegeven “bepalen dat weigeren in te gaan op drie datumvoorstellen gelijk staat met een weigering.”

“vanaf twee maanden voorafgaand aan het einde van *het schooljaar* dat de leerling verplicht moet ingeschreven zijn in een school”, terwijl in het tweede geval die toestemming kan worden aangevraagd “vanaf twee maanden voorafgaand aan het einde van *het semester* dat de leerling verplicht moet ingeschreven zijn in een school.”

Gewezen op het verschil tussen de beide ontworpen zinnen, verklaarde de gemachtigde:

“Er wordt bedoeld twee maanden voorafgaand aan het einde van het ‘semester’.”

Aangezien uit de ontworpen bepalingen volgt dat de leerling verplicht moet zijn ingeschreven in een school vanaf de stopzetting van het huisonderwijs en minimaal tot het einde van het semester volgend op het semester waarin het huisonderwijs is stopgezet, is ook de aangepaste bepaling “aan het einde van het semester dat de leerling verplicht moet ingeschreven zijn in een school” onduidelijk. Hierop gewezen stelt de gemachtigde voor te verduidelijken “dat de aanvraag kan gebeuren twee maanden voorafgaand aan het einde van het tweede semester dat de leerling verplicht moet ingeschreven zijn in een school.” Onder voorbehoud met wat werd opgemerkt over de vrijheid van onderwijs (opmerking 5.3.2), kan met deze aanpassing worden ingestemd.

13. Er bestaat eveneens een discrepantie tussen de artikelen 7, 4°, en 26, 4°, van de amendementen die een gelijkaardig lid toevoegen aan respectievelijk artikel 26*ter*, § 3, van het decreet basisonderwijs en 110/31, § 3, van de Codex Secundair Onderwijs. De ontworpen bepalingen geven aan wanneer een leerling onvoldoende aanwezig is tijdens zijn verplichte inschrijving in het reguliere onderwijs, met het oog op de hervatting van het huisonderwijs. In beide bepalingen is niet duidelijk of het aantal dagen aanwezigheid moet worden bekeken in functie van een semester of in functie van het schooljaar.⁶¹

In de verantwoording bij de amendementen wordt het volgende gepreciseerd:

“Punt 4 regelt dat een leerling wordt geacht niet voldoende aanwezig te zijn als hij of zij 15 halve dagen problematisch afwezig was of voor de kleuters 145 halve dagen aanwezig of aanvaardbaar afwezig was *in een volledig semester*. Voor huisonderwijs zullen enkel de ongewettigde afwezigheden een rol spelen.” (eigen cursivering)

De gemachtigde stelt dat er “enkel semester dient te staan”, zodat de verwijzing naar “schooljaar” moet worden geschrapt. Onder voorbehoud met wat werd opgemerkt over de vrijheid van onderwijs (opmerking 5.3.2), kan met deze aanpassing worden ingestemd.

⁶¹ Het ontworpen 26*ter*, § 3, derde lid, van het decreet basisonderwijs luidt als volgt: “Een leerling wordt tijdens een *semester schooljaar* geacht niet voldoende aanwezig als vermeld in het tweede lid te zijn hetzij als de leerling gedurende *het semester* in kwestie 15 al dan niet gespreide halve dagen problematisch afwezig is geweest, hetzij minder dan 145 halve dagen aanwezig of aanvaardbaar afwezig voor de leerlingen in het kleuteronderwijs als vermeld in artikel 26, § 1.”

Het ontworpen artikel 110/31, § 3, derde lid, van de Codex Secundair Onderwijs luidt als volgt: “Een leerling wordt tijdens een *semester* geacht niet voldoende aanwezig als vermeld in het tweede lid te zijn als de leerling gedurende het *schooljaar* in kwestie 15 al dan niet gespreide halve dagen problematisch afwezig is geweest.”

14. Volgens het ontworpen artikel 26, 3°, (amendement nr. 8), dient een zin te worden ingevoegd tussen de zinsnede “verleent.” en het woord “Die”. Aangezien het gewijzigde artikel 110/31, § 3, tweede lid, het woord “verleent” niet bevat, dient de zin voor alle duidelijkheid te worden ingevoegd tussen de zinsnede “de onderwijsinspectie.” en het woord “Die”.

Amendement nr. 4

15. Bij dit amendement zijn geen opmerkingen te maken.

Amendement nr. 5

16. Bij dit amendement zijn geen opmerkingen te maken.

Amendement nr. 7

17. Bij dit amendement zijn geen opmerkingen.

Amendement nr. 9

18. Bij dit amendement zijn geen opmerkingen te maken.

Amendement nr. 10

19. Bij dit amendement zijn geen opmerkingen te maken.

Amendementen nrs. 11 en 12

20. Aangezien de onderwijsbevoegdheid van de Katholieke Universiteit Leuven op het grondgebied van de stad Kortrijk tot nog toe wordt vastgelegd in artikel II.78, § 2, van de Codex Hoger Onderwijs, verdient het aanbeveling, gelet op de logische samenhang van de bepalingen inzake onderwijsbevoegdheid, om de tekst van het ontworpen artikel II.78, § 12, op te nemen in artikel 78, § 2, bijvoorbeeld door een tweede lid aan die bepaling toe te voegen.

21. In het ontworpen artikel II.78, § 12, van de Codex Hoger Onderwijs kan de zinssnede “artikel II.153, § 3, § 3, § 3/1, § 4, § 5 en § 6” eenvoudiger worden geschreven als “artikel II.153, § 2 tot en met § 6”. Hetzelfde geldt voor het ontworpen artikel II.79, § 4, tweede lid, van de Codex Hoger Onderwijs.

Amendement nr. 13

22. Bij dit amendement zijn geen opmerkingen te maken.

Amendementen nrs. 14 en 15

23. In de ontworpen artikelen X/3.1, § 1, derde lid, en X/3.2, § 1, derde lid, dient de zin “Voor de andere gegevens wordt door dit decreet een rechtsgrond gecreëerd, conform artikel 6.1, c), en 6.1, e).” geschrapt te worden. Deze zin heeft immers geen enkele normatieve waarde en is overbodig. Als de stellers van het ontworpen amendement zulks noodzakelijk achten, kan deze zin worden opgenomen in de verantwoording van het regeringsamendement.

24. In het ontworpen artikel X/3.1 van de Codificatie (amendement nr. 14) wordt verwezen naar de “bevoegde diensten van de Vlaamse Gemeenschap, bevoegd voor de leerplichtcontrole” (§ 1, eerste lid), “de bevoegde dienst van de Vlaamse Gemeenschap” (§ 2, eerste lid, en § 3), dan wel “de bevoegde diensten” (§ 4). Uit de verantwoording van het amendement blijkt dat het de bedoeling is telkens te verwijzen naar één en dezelfde bevoegde dienst, namelijk AGODI.

Het verdient omwille van de regelduidelijkheid en de rechtszekerheid dan ook aanbeveling om telkens dezelfde omschrijving van de bevoegde dienst te gebruiken. Uiteraard kan de betrokken dienst van de Vlaamse Regering, overeenkomstig artikel 22 van het bijzonder decreet van 7 juli 2006 ‘over de Vlaamse Instellingen’, enkel door de Vlaamse Regering zelf als bevoegde dienst worden aangeduid.

25. In de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, 2°, en X/3.2, § 2, 2°, is sprake van “hoofdverblijfplaats” terwijl in de verantwoording van de amendementen nrs. 14 en 15 sprake is van “vaste verblijfplaats”. Het verdient aanbeveling om deze discrepantie weg te werken.

26. De ontworpen artikelen X/3.1, § 2, eerste lid, 6°, en X/3.2, § 2, eerste lid, 6°, van de Codificatie hebben betrekking op het verwerken van de persoonsgegevens van de lesgevers, terwijl die bepalingen volgens de inleidende zin van de tweede paragraaf telkens betrekking hebben op “de volgende gegevens van leerplichtigen”. Het verdient omwille van de regelduidelijkheid en de rechtszekerheid bijgevolg aanbeveling om in elke tweede paragraaf een nieuw lid op te nemen dat gewijd is aan de lesgevers, net zoals momenteel het tweede lid, van de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, en X/3.2, § 2, betrekking heeft op de ouders.

Daarnaast moet worden vastgesteld dat in de ontworpen artikelen X/3.1, § 2, tweede lid, en X/3.2, § 2, tweede lid, niet duidelijk de doeleinden worden omschreven, waarvoor de persoonsgegevens van de ouders worden verwerkt.

Het verdient dan ook aanbeveling om het tweede lid en het nieuwe derde lid van die bepaling, als volgt te formuleren:

“Voor de doeleinden, vermeld in paragraaf 1, tweede lid, verwerkt de bevoegde dienst van de Vlaamse Gemeenschap de volgende gegevens van de ouders van de leerplichtigen: [opsomming van de gegevens]

Voor de doeleinden, vermeld in paragraaf 1, tweede lid, verwerkt de bevoegde dienst van de Vlaamse Gemeenschap de volgende gegevens van de lesgevers: [opsomming van de gegevens]”

27. Luidens het ontworpen artikel X/3.2, § 6, van de Codificatie (amendement nr. 15) “draagt” de onderwijsinspectie de persoonsgegevens “over naar” de gemandateerde voorzieningen, vermeld in “afdeling 2” (lees: hoofdstuk 8, afdeling 2) van het decreet van 12 juli 2013 en zorgt de onderwijsinspectie ervoor dat de “overgedragen” persoonsgegevens correct zijn. In de ontworpen paragrafen 4 en 5 van het ontworpen artikel X/3.2 wordt evenwel de term “verstrekken” gebruikt. Tenzij het de bedoeling is dat de “gegevensoverdracht” aan de gemandateerde voorzieningen van een andere aard is dan het verstrekken van de gegevens in de §§ 4 en 5, in welk geval dit best wordt verduidelijkt in de verantwoording van het amendement, verdient het aanbeveling om telkens dezelfde term te gebruiken.

Amendement nr. 16

28. In de inleidende zin van het ontworpen artikel 69/5 dient te worden verwezen naar het decreet van 6 juni 2025 ‘over het onderwijs XXXV’, dat ondertussen op 6 juni 2025 door de Vlaamse Regering is bekrachtigde en afgekondigd.⁶²

Amendement nr. 17

29. Bij dit amendement zijn geen opmerkingen te maken.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Wim GEURTS

Pierre LEFRANC

⁶² <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/bekrachtiging-en-afkondiging-van-het-decreet-over-het-onderwijs-xxxv>.